

Marco Siddi, vanhempi tutkija

ITALIAN EPÄVARMAT VAALIT

ONKO EDESSÄ POLIITTINEN PATTITILANNE?

Italialaiset valitsevat uuden parlamentin 4. maaliskuuta. Hallituksen muodostamisesta tulee vaikeaa, mutta radikaali suunnanmuutos Italian politiikassa ja taloudessa ei vaikuta todennäköiseltä.

Italian parlamenttivaalit pidetään EU:n kannalta tärkeään aikaan. Emmanuel Macronin vaalivoitto Ranskassa vuonna 2017 sekä äskettäin Saksassa syntynyt sopimus uudesta suuresta koalitiosta ovat herättäneet EU:ssa ja sen jäsenmaissa toiveet unionin uudistamisesta. Euroalueen talous on toipumassa, mikä auttaa hillitsemään nousevaa euroskeptisyyttä ja brexitin luomaa kriisiä.

Asetelma tuskin muuttuu merkittävästi Italian vaalien myötä, vaikka vaalien tulos on epävarma. Joulukuussa 2016 pidetty perustuslakia koskeva kansanäänestys johti Matteo Renzin eroon pääministerin paikalta. Tuolloin osa asiantuntijoista ennusti epävakautta ja talustilanteen huononemista. Paolo Gentilonin johtama uusi hallitus muodostettiin kuitenkin ripeästi, ja vuonna 2017 Italian

bruttokansantuote kasvoi noin 1,5 prosenttia.

Italia on ollut pitkään yksi EU-myönteisimmistä maista, mutta finanssikriisin aikana italialaiset ovat tulleet aiempaa kriittisemmiksi unionia kohtaan. Maassa ajatellaan laajalti, että muut EU-maat jättivät Italian yksin pakolaiskriisin hoitamisessa. Kyselyt kuitenkin osoittavat, että suurin osa italialaisista kannattaa yhä EU- ja eurojäsenyyttä. Tämä johtuu vakaasta uskuksesta, että vaikka EU ja euroalue eivät ole kunnostautuneet viimeaikaisten kriisien hoidossa, eroaminen olisi Italialle vielä huonompi vaihtoehto.

Vaalien alla jopa järjestelmänvastaisen Viiden tähden liikkeen kärkiehdokas Luigi Di Maio hylkäsi ajatuksen Italian eurojäsenyyttä koskevasta kansanäänestyksestä,

jota hänen puolueensa oli tähän asti ajanut.

EU-politiikka ei ole pääpuheenaiheita poliittisessa keskustelussa, jota dominoivat maan sisäiset asiat. Vaikka talous viime vuonna hieman elpyi, yhteiskunta on vasta toipumassa vuosikymmenen kestäneestä taantumasta. Työttömyysaste on 11 prosenttia. Luvut ovat paljon pahemmat etelässä ja nuorten keskuudessa (lähes 36 prosenttia 15-24-vuotiaista on työttömänä). Työttömyys on mielipidekyselyjen mukaan italialaisten suurin huolenaihe. Renzi – joka on yhä keskustalaisen Demokraattisen puolueen (PD) johtaja ja sen kärkiehdokas tulevissa vaaleissa – väittää, että hänen toteuttamansa uudistukset vuosina 2014-2016 loivat miljoona uutta työpaikkaa. Niistä iso osa oli kuitenkin lyhytaikaisia töitä tai pätkätöitä.

Tyytymättömyys taloustilanteeseen ja muihin hallituksen toimiin on keskeinen syy siihen, että Renzin PD-puolueen kannatus laskee lähes 41 prosentista vuoden 2014 eurovaaleissa (Renzin ensimmäiset vaalit puoluejohtajana) noin 23 prosenttiin tämän hetken kyselyissä. Lisäksi sisäiset riidat ja Renzin määräilevä johtamistyyli jakoivat puolueen kahtia, minkä seurauksena syntyi uusi puolue nimeltä Vapaat ja tasavertaiset (LeU). Siihen kuuluu nyt joitain kokeneita ja näkyviä keskustavasemmiston poliitikkoja, kuten Massimo D'Alema ja Pier Luigi Bersani. He syyttävät Renziä siitä, että tämä on harjoittanut epäonnistunutta keskustalaista politiikkaa ja tukahduttanut keskustelua PD:n sisällä.

Koalitioita suosiva uusi vaalilaki on sen sijaan kannustanut oikeistopuolueita yhdistämään voimansa. Oikeiston liittoumassa on mukana Silvio Berlusconiin Forza Italia, muukalaisvihaa ja EU-vastaisuutta lietsova Pohjoisen liitto sekä kansallismielinen Italian veljet. Veropetostuomionsa vuoksi 81-vuotias Berlusconi ei voi asettua ehdokkaaksi vaaleissa, mutta hän näyttää olevan blokin todellinen johtaja. Hänen viimeisimmät lausuntonsa ovat olleet yhdistelmä maahanmuuttovastaisuutta ja loputtomia vaalilupauksia. Pohjoisen liiton

kannatus on melkein yhtä korkealla kuin Forza Italian. Kyselytutkimusten mukaan keskustaoikeiston koalitio saisi noin 35 prosenttia äänistä, mutta ei tarpeeksi paikkoja hallituksen muodostamiseen.

Mahdollinen vaalitulokset on saanut monet asiantuntijat pohtimaan Renzin ja Berlusconiin välisen suuren koalition mahdollisuutta. Enemmistö parlamentissa edellyttäisi myös joidenkin pienpuolueiden tukea. Vaikka Renzi ja Berlusconi ovatkin päässeet monessa asiassa yhteisymmärrykseen, poliittiset eroavaisuudet tekisivät koalitiosta luultavasti epävakaa. Demokraattipuolue PD kannattaa esimerkiksi varsin erilaisia maahanmuutto- ja finanssipoliittikkaa kuin oikeistopuolueet.

Näin heikko ja erimielinen suuri koalitio todennäköisesti pönkittäisi Viiden tähden liikkeen asemaa. Se on kyselyiden mukaan jo suurin yksittäinen puolue (27 prosentilla äänistä), mutta sillä ei ole ollut aikeita muodostaa koalitiota. EU-vastainen ja järjestelmänvastainen liittoutuma Viiden tähden liikkeen ja Pohjoisen liiton välillä on hyvin epätodennäköinen puolueiden poliittisten erimielisyyksien vuoksi. Niillä olisi myös vaikeuksia haalia enemmistöä parlamenttiin.

Vakaan ja toimintakykyisen koalition muodostaminen saattaa osoittautua vaikeaksi vaalien

jälkeen. Maan johdossa saattaa olla jonkin aikaa kompromissin pohjalta muodostettu hallitus, tai sitten presidentti julistaa uudet vaalit. Molemmissa tapauksissa Italian talous pysyy kutakuinkin vakaana, paitsi jos maahan tai koko euroalueeseen osuu ulkopuolelta merkittäviä iskuja. Italian ulkopoliittikka painottuu jatkossakin Välimeren alueeseen ja siirtolaiskriisin kanssa kamppailuun. Maa jatkaa Euroopan integraation tukemista, joskin ehkä vähemmän innokkaammin kuin aiemmin. Italian rooli jääkin pienemmäksi kuin mihin maan koko antaisi teoriassa mahdollisuuden. Oikeistohallitus, jossa Pohjoisen liitto ja Italian veljet olisivat mukana, olisi kuitenkin haluttomampi tukemaan EU:n uudistamista ja integraation tiivistämistä.

Italian valoisampi tulevaisuus on mahdollinen vain, jos sen poliittinen johto kykenee ratkaisemaan syvään juurtuneita kotimaan ongelmia, kuten korruptiota ja veronkiertoa. Lisäksi innovaatioita ja investointeja pitää vauhdittaa sekä sukupolvien välisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden kasvu pitää taittaa. Nämä muutokset heijastusivat positiivisesti myös Italian imagoon ja vaikutusvaltaan EU:ssa. /